

Έφη Καγξίδου
Λίνα Σπεντζάρη

Περίμενέ με θα γυρίσω

ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΞΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Περίμενέ με, θα γυρίσω
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Έφρη Καγξίδου - Λίνα Σπεντζάρη
ΣΕΙΡΑ: Ελληνική λογοτεχνία
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαριάννα Σωκράτους
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Εκδόσεις Έξη
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Εκδόσεις Έξη

Copyright © Έφρη Καγξίδου - Λίνα Σπεντζάρη
Copyright © 2018 Εκδόσεις Έξη

ISBN: 978-618-5240-16-5

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν.2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται η κατ' οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και γενικώς αναπαραγωγή, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση σε οποιαδήποτε μορφή και εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Εκδόσεις Έξη
Λουίζης Ριανκούρ 13
11523 Αθήνα
Τηλ.: 211 4111078
www.ekdoseiseksi.gr
email: info@ekdoseiseksi.gr
facebook: Εκδόσεις ΕΞΗ

ΕΦΗ ΚΑΓΞΙΔΟΥ - ΛΙΝΑ ΣΠΕΝΤΖΑΡΗ

**ΠΕΡΙΜΕΝΕ ΜΕ,
ΘΑ ΓΥΡΙΣΩ**

Εκδόσεις Έξη

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Άνοιξη του '78 ήτανε θυμάμαι, όταν η ζωή την έφερε στο δρόμο μου. Ένα Μαγιάτικο πρωινό την πήρε από το χέρι και την οδήγησε στο κατώφλι του μαγαζιού μου, σαν δώρο πολύτιμο.

Άνοιξε η πόρτα κι ένας αέρας αρχοντιάς πλημμύρισε το χώρο! Ήταν όμορφη γυναίκα, παρά την ηλικία της. Κόντευε τα εξήντα τότε. Η στάση του σώματός της, οι κινήσεις της, μαρτυρούσαν πως ήταν περήφανη ψυχή. Ψηλή και αγέρωχη, με καλημέρισε ευγενικά, μου είπε τι ζητούσε και όταν λίγα λεπτά αργότερα συστηθήκαμε, τ' όνομά της με ξάφνιασε! Δεν το είχα ξανακούσει. Την έλεγα Μόσχα!

Μια ώρα μετά, πίνοντας τον καφέ μας -διπλό ελληνικό και σκέτο τον έπινε- υπογράψαμε με τα μάτια συμβόλαιο φιλίας.

Η ιστορία της ζωής της με συγκλόνισε! Ήταν από εκείνες τις γυναίκες που στην περίοδο της γερμανικής κατοχής απαρνήθηκαν τα πάντα για τη λευτεριά της πατρίδας μας από τους κατακτητές. Πολέμησε αντρίκια στα βουνά της Μακεδονίας και πλήρωσε ακριβά αυτή της την επιλογή. Από την ημέρα της αποφυλάκισής της ζούσε αυτοεξόριστη στο Παρίσι και είχε έρθει για δέκα μέρες

στη Θεσσαλονίκη εξ αιτίας κάποιων οικογενειακών υποχρεώσεων.

Για μια ολόκληρη βδομάδα συναντιόμασταν κάθε πρωί. Μου διηγήθηκε πολλές ιστορίες, για τις συντροφισσές της στο βουνό, για τη φυλακή, μα και για την προσωπική της εμπειρία, με τόσες λεπτομέρειες, που ένιωθα πως ήμουνα κι εγώ μαζί της εκεί. Όταν, όμως, έμαθε πως είμαι από την Κοκκινιά, βούρκωσε...

«Η Σοφία... μεγάλωσε στην Κοκκινιά...» μου είπε και άρχισε συγκινημένη να μου ξεδιπλώνει κάθε πτυχή της ζωής αυτής της γυναίκας, που την ξεχώρισα πραγματικά από όλες τις υπόλοιπες και της το είπα από την πρώτη στιγμή.

«Σκέφτεσαι ν' ασχοληθείς κάποτε και με τον πεζό λόγο;» με είχε ρωτήσει τότε και ήταν σαν να διάβαζε τη σκέψη μου. Είχα μοιραστεί κάποιους στίχους μου μαζί της και ο τρόπος της γραφής μου την είχε ενθουσιάσει. Αυτός ήταν και ο λόγος που μου έκανε τη συγκεκριμένη ερώτηση, όπως μου εξήγησε αμέσως μετά.

«Δεν ξέρω... προς το παρόν δεν το λμώ. Ίσως κάποια μέρα να γίνει και αυτό...» ήταν η απάντησή μου.

Με είδε αληθινά προβληματισμένη και μου είπε με νόημα:

«Άφησέ το στο χρόνο. Εκείνος ξέρει καλύτερα...»

Την ημέρα δε του αποχαιρετισμού μας, ανάμεσα στις ευχές της για μένα και την οικογένειά μου, την υπόσχεση πως θα ξανάρθει να με βρει και πως δεν θα χαθούμε εμείς οι δύο, με κοίταξε με εκείνο το διαπεραστικό της βλέμμα και...

«Απλά, αν αποφασίσεις να γράψεις για τη Σοφία, θέ-

λω να δείξεις το σεβασμό σου σ' αυτή την ηρωική γυναίκα και να μην τη βάλεις αντίβαρο στη ζυγαριά της Ιστορίας!» μου τόνισε κι έφυγε.

Κυρία Μόσχα, πάντα σε θυμάμαι...

Κυρία Μόσχα, σ' ευχαριστώ...

Έφη Καγξίδου

Η ΣΟΦΙΑ

Η Σοφία διαβάξει και ξαναδιαβάξει το χαρτί της αποφυλάκισης. Τρεις μελανές αράδες όλες κι όλες τα ατελείωτα μερόνυχτά της στη φυλακή. Μια σφραγίδα στρογγυλή με υπογραφή πάνω της, βαστάει τα κλειδιά της ελευθερίας της.

«Η Σοφία... κρατηθείσα από την 7/3/1945 απολύεται σήμερα δυνάμει του...»

Αθήνα, Πέμπτη 12/04/1951.

Ο Γραμματέας».

«Ένημερώνει η Πέμπτη...» μουρμουρίζει. «Αύριο...»

Γονατίζει και βγάζει κάτω από το κρεβάτι της μια χαρτόκουτα μικρή, φαγωμένη απ' τον καιρό. Την ανοίγει βουρκωμένη. Χαϊδεύει το περιεχόμενό της, το πολύτιμο. Ευχετήριες κάρτες δεμένες με ένα λαστιχάκι για τα μαλλιά και γράμματα φυλαχτά. Τα μοναδικά της υπάρχοντα, βαλμένα το ένα πίσω από το άλλο με σωστή χρονολογική σειρά και θρησκευτική ευλάβεια. Αποσπάσματα ιερά της καθημερινότητας των αγαπημένων της προσώπων, που συνέχιζαν τη ζωή τους χωρίς εκείνη. Κάθε τελεία κι ένας λυγμός. Κάθε κεφαλαίο κι άλλη μια δική της απουσία από το παρουσιολόγιο της χαράς τους. Πόσο τους έχει στερηθεί!

Η χαραμάδα από φως που μόλις και μετά βίας τρύπωνε από το παράθυρο το φραγμένο με χοντρές σιδεριές, μίκραινε ολοένα. Η νύχτα τη βρήκε με την πλάτη ακουμπισμένη στον υγρό και παγωμένο τσιμεντένιο τοίχο του θαλάμου της φυλακής, να ζητιανεύει με τις χούφτες της αδειανές το ξημέρωμα.

Λίγες ώρες, όμως, προτού η μέρα της ελευθερίας της φανεί, είδε τους δείκτες του ρολογιού της ζωής της να γυρίζουν πολλά χρόνια πίσω. Ακάλεστη η μνήμη, εμφανίστηκε μπροστά της. Της άπλωσε το χέρι και η Σοφία το κράτησε σφιχτά. Την άφησε να την οδηγήσει νοερά σε εκείνο το ευλογημένο απόγευμα του Οκτώβρη του 1940, στη γειτονιά της, στην Κοκκινιά. Είδε τον εαυτό της να στέκεται έξω από ένα προσφυγικό σπιτάκι, στολισμένο με γεράνια και χρυσάνθεμα. Μύριζε ασβέστη και καθαριότητα. Στα σκούρα πράσινα παράθυρά του σκαρφάλωναν γιούλια και γιασεμιά. Πόσο χαρούμενη ήταν! Η καρδιά της χοροπηδούσε σαν τρελή! Χτυπούσε τόσο δυνατά, που να... και τώρα ακόμα την άκουγε! Ως και τη φωνή της άκουγε. Έφτανε στ' αφτιά της ολοζώντανη και λαχανιασμένη.

«Μαμά, μπαμπά, γύρισα!»

Ακούμπησε τη σχολική της τσάντα στο τραπέζι της κουζίνας κι έβγαλε με γρήγορες κινήσεις τα παπούτσια της. Κρέμασε τη ζακέτα της στο ξύλινο κρεμαστάρι με τα μεγάλα καρφιά, πίσω από την πόρτα. Το σακάκι του πατέρα της έλειπε, σημάδι πως είχε θγει. Και η μητέρα;

«Κάπου εδώ γύρω θα είναι. Πόσο μακριά μπορεί να πήγε με τις παντόφλες της; Καλύτερα που λείπουν. Το παράκανα σήμερα», αναστέναξε με ανακούφιση.

Η φλόγα στο εικονοστάσι τρεμόπαιξε, λες και τη μάλωνε που άργησε τόσο. Και οι γονείς της το ίδιο θα έκαναν, αν ήταν τώρα εδώ.

«Να είσαι πίσω πριν ανάψει το καντήλι», τη συμβούλευαν κάθε φορά που έβγαινε απ' το σπίτι. Της είχαν ιδιαίτερη αδυναμία και ήταν πολύ φυσικό. Το μοναχοπαίδι τους ήταν. Κι εκείνη, που ήξερε πόσο την αγαπούσαν, φρόντιζε να είναι πάντα συνεπής. Δεν ήθελε να τους στενοχωρεί. Το καντήλι, βέβαια, άναβε με την καμπάνα του εσπερινού και η Σοφία μερικές φορές σχόλαγε από το Γυμνάσιο λίγη ώρα αργότερα. Βράδιαζε και νωρίς τώρα πια. Οκτώβρης μήνας ήτανε. Έτσι, όπως και να είχαν τα πράγματα, αργοπορημένη την έβρισκαν πάντα. Σήμερα όμως ένα παραπάνω.

*«Και ντο αραεύ έναν κορτσόπον μοναχόν ση σκοτιάν; Την πελάν' ατς αραεύ!**» της έλεγε ο πατέρας της, μισοαστεία μισοσοβαρά, για να της δώσει να καταλάβει το λόγο της ανησυχίας του.

Με μια μικρή κίνηση του χεριού της, το δωμάτιο φωτίστηκε μονομιάς. Δυο ολόκληρα χρόνια είχαν περάσει από τότε που μ' ένα απλό γύρισμα του διακόπτη η νύχτα γινόταν μέρα σε μια μόνο στιγμή και ακόμα να το συνηθίσει. Ανοιγόκλεισε κάνα-δυο φορές τα μάτια, ώσπου να προσαρμοστεί, ξεσκέπασε την κανάτα με το νερό, γέμισε το ποτήρι της και το ήπιε μονορούφι. Δεν κατάφερε, όμως, να σβήσει τη φωτιά που έκαιγε μέσα της. Δεν είχε καμία όρεξη για φαγητό, κι ας την περίμενε η σπανακόπιτά της μοσχομυριστή στο πιάτο, πάνω στο τραπέζι της κουζίνας.

* Και τι γυρεύει ένα κορίτσι μοναχό στα σκοτεινά; Τον μπελά του γυρεύει!

Χώθηκε στο δωμάτιό της, στάθηκε μπροστά στον καθρέφτη της καρυδένιας ντουλάπας και χαμογέλασε στο είδωλό της. Ήταν ένα κορίτσι σχεδόν δεκαοχτώ. Ψηλό, λεπτοκαμωμένο, γεμάτο ζωή, περήφανο για την ποντιακή καταγωγή του και... ερωτευμένο. Τα μαύρα μακριά μαλλιά της γυάλιζαν κάτω από το φως της λάμπας, άτιθασα, σαν την κυρά τους. Μόνο στο χάδι του Στέφανου είχανε ως τώρα υποταχτεί. Στο λευκό της πρόσωπο ζωγραφισμένη η ανάσα του, ανακατεμένη με ροζ πινελιές αθωότητας. Τα μάτια της καταπράσινα. Έμοιαζαν φυλακισμένα πίσω από τα πυκνά μαύρα της τσίνορα, μα έβρισκαν πάντοτε τον τρόπο να ξεσπούν σαν πράσινες καταιγίδες σ' όποιον τα αντίκριζε. Σήμερα ήταν πλημμυρισμένα από δάκρυα χαράς.

Ξεντύθηκε μηχανικά, φόρεσε το μακρύ της νυχτικό και πήρε αγκαλιά τη φιλενάδα των παιδικών της χρόνων. Μια κούκλα υφασμάτινη, που είχε δυο κουμπιά γαλάζια στη θέση των ματιών. Με το κεφάλι γερμένο ελαφρά προς τα πίσω κι ακροπατώντας, άρχισε να στροβιλίζεται ρυθμικά.

«Ο Στέφανος μ' αγαπάει! Μ' αγαπάει πολύ! Θα έρθει με τους δικούς του εδώ, στο σπίτι μας, για να με ζητήσουν! Τ' ακούς, ξανθομαλλούσα μου; Τα Χριστούγεννα θα έρθουν!» επαναλάμβανε ψιθυριστά, μη λάχει και φανερωθεί το μυστικό της το ακριβό. Τουλάχιστον, όχι ακόμα.

Ζαλισμένη πια, γλίστρησε κάτω από την κουβέρτα κι αφέθηκε να ονειρευτεί το μέλλον της με τον Στέφανο. Ολοζώντανο τον έβλεπε μπροστά της. Να φορά τη βέρα στο αριστερό του δάχτυλο και να της περνάει στο λαι-

μό έναν σταυρό χρυσό. Κι εκείνη να τρέμει στο άγγιγμά του, όπως τα φύλλα των δέντρων όταν οσμίζονται πως έρχεται βροχή. Ως και την ανατριχίλα στο δέρμα της από την κρύα αλυσιδίτσα ένιωθε. Έπειτα, χαμηλοβλεπούσα, από σεβασμό και σεμνότητα, του χάριζε το μαντίλι της, το πολυφιλημένο. Εκείνο με τη δαντέλα ολόγυρα και τα δυο περιστέρια. Με τα χεράκια της το είχε κεντημένο, ειδικά για τον αρραβώνα της.

Έβλεπε και τον παπά να τους ευλογεί κι εκείνοι να σκύβουν και να του φιλούν το χέρι. Πώς αλλιώς; Αφού η μητέρα της, η Νόπη, που ήταν και παπαδοκόρη, έλεγε πάντα:

«Χωρίς ποπάν σουμάδ' κ' ίνεται».*

Ύστερα φύτεψαν στους ώμους τους φτερά! Πετούσαν! Πέρα και πάνω απ' τις αγάπες τις συνηθισμένες! Στη χώρα της ευτυχίας, όπου όλες οι εποχές είναι Άνοιξη και τα πουλιά κελαηδούν με φωνές μελωδικές!

Όταν λίγη ώρα αργότερα μπήκε η Νόπη στο δωμάτιο της κόρης της, τη βρήκε να χαμογελάει στον ύπνο της.

*‘Ονειρον θα ελέπ’, το πουλί μ’**»,* σκέφτηκε.

Έσκυψε, τη φίλησε τρυφερά στα μαλλιά και απομακρύνθηκε αθόρυβα.

Οι γονείς της Σοφίας, ο Ηλίας και η Νόπη, ήταν Πόντιοι, με καταγωγή από την πόλη Ρίζο. Το αρχαίο *Ριζαίον* της Μαύρης Θάλασσας. Έναν παραθαλάσσιο παράδεισο εβδομήντα περίπου χιλιόμετρα ανατολικά της Τραπεζούντας. Νιόπαντροι ακόμα και με τη Νόπη στην

* Χωρίς παπά αρραβώνας δεν γίνεται.

** Όνειρο θα βλέπει, το πουλάκι μου.

αρχή της εγκυμοσύνης της, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα χώματά τους τα ιερά, τα ποτισμένα με μαύρα δάκρυα, αφού το μαχαίρι του θεριού βάλθηκε ν' αφανίσει τις εστίες και το γένος τους από τη ρίζα.

«*Η Ρωμανία πέρασε, η Ρωμανία έχαθεν...*» μοιρολόγούσαν οι *κεμεντζέδες** και τα βουνά λύγιζαν στο άκουσμά τους. Και τα πουλιά, με ματωμένα τα φτερά τους, θρηνούσαν τους άταφους νεκρούς.

Μια κιβωτός φορτωμένη με κυνηγημένες ψυχές ήταν το καράβι που τους έφερε στον Πειραιά. Μόλις πάτησαν το πόδι τους στο λιμάνι, έκαναν το σταυρό τους, ζώστηκαν της φυλής τους τα ιδανικά και με χέρια αναμμένα, πολέμησαν τα σκοτάδια, τα μέσα και τα έξω τους, γιατί:

«*Η Ρωμανία κι αν πέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλο*».

Με τους πρώτους πρόσφυγες και τα *ποξάδα*** τους στους ώμους, βρεθήκανε στην Κοκκινιά. Τα σπίτια τότε στην περιοχή αυτή ήτανε χτισμένα μακριά το ένα από το άλλο, με αλάνες ανάμεσά τους και μάντρες ψηλές ολόγυρα, για να μπαινοβγαίνουν με τ' άλογα και τα κάρα οι ιδιοκτήτες τους. Άρχισαν να καταφτάνουν καθημερινά, μπουλούκια-μπουλούκια, *οι πουγαλεμένοι**** απ' όλα τα μέρη της Ανατολής. Στο σακούλι της ψυχής τους, μαζί με τα χρώματα και τ' αρώματα των τόπων που τους ανέθρεψαν, έφερναν και δυο βοτάνια ακριβά. Τα γιατρικά για όλες τις πληγές τους: τη γλώσσα την ελληνική και την πίστη τους στον Χριστό.

Αντίσκηνα, παράγκες, λυόμενες και αυτοσχέδιες κα-

* Ποντιακές λύρες.

** Μαντίλια μεγάλα, δεμένα σταυρωτά.

*** Απελπισμένοι.

τασκευές, φυτεύτηκαν με βιάση στο χώμα και φύτεψαν παράθυρα, πόρτες και τοίχοι ασβεστωμένοι. Στεφανοθήκες, εικονίσματα, φωτογραφίες, κεντήματα, υφαντά, καρέκλες, τραπέζια, προσδοκίες και όνειρα, όλα στριμωγμένα σε λίγα τετραγωνικά. Στις αυλές τους, στις ταράτσες τους, γεράνι και βασιλικός. Τάξη και αξιοσύνη.

Οι λασπωμένοι χωματόδρομοι, η έλλειψη νερού, το ανύπαρκτο αποχετευτικό δίκτυο, οι επιδημίες, δεν τους σκιάζουν. Σε λίγα μόνο χρόνια, δεν τους λείπει πια τίποτα. Έχουν σπίτια, εκκλησίες, σχολεία, πηγάδια, όλα τα έχουν.

Σχηματίζονται οικοδομικά τετράγωνα κι ανοίγουν δρόμοι. Κάθε δρόμος κι ένα ταξίδι νοερό στις πόλεις της Ανατολής. Τα ονόματά τους τρισάγιο στις μνήμης το ξωκλήσι. Οδός Αϊδινίου, Εφέσου, Μικράς Ασίας, Σμύρνης, Κορδελιού, Βοσπόρου, Επταλόφου, Ατταλείας, Ιωνίας, Ικονίου, Σαμψούντος, Λαοδικείας... Και η Κοκκινιά, ή *Κοκκινάδα* όπως την έλεγαν παλιά, γιατί ήταν ένας τόπος κατάφυτος από παπαρούνες, έμοιαζε τώρα με πολύχρωμο ψηφιδωτό. Κάθε ψηφίδα κι ένας λυγμός, μα όλες μαζί το *θάμα*.

Με τις πρώτες απαλλοτριώσεις ο Ηλίας και η Νόπη αγόρασαν ένα οικόπεδο μικρό, δίνοντας τα χρυσά που είχαν καταφέρει να γλιτώσουν απ' την καταστροφή μέσα σε δυο μπουκάλια με πετιμέζι. Η φτωχική καμαρούλα τους γεννήθηκε στην οδό Λαοδικείας και ήταν πλιθινή.

Μέρες πολλές κοσκίνιζε ο Ηλίας το χώμα. Έφτιαχνε λάσπη, την έπλαθε, καλούπωνε και ίσιωνε με το μυστρί. Έπειτα το στέγνωμα, το γύρισμα και πάλι το στέγνωμα. Έτσι γινόντουσαν τα πλιθιά. Χώμα, βέβαια, είχαν όσο

ήθελαν, το νερό όμως ήτανε λιγοστό. Το αγόραζαν με τε-
νεκέδες στην αρχή, δυο δεκάρες τον έναν, ώσπου λίγο
αργότερα κατάφεραν να βολευτούν μ' ένα πηγάδι αυτο-
σχέδιο. Το πάτωμά τους χωμάτινο. Με τσουβάλια το σκε-
πάζανε και στρώνανε τις κουρελούδες τους από πάνω.

Εκεί υποδέχτηκαν και τη μονάκριβή τους κόρη, τη
Σοφία, στις 26 Φεβρουαρίου του '23.

Η Νόπη μεγάλωνε το αγγελούδι τους, αλλά στήρι-
ζε και τον άντρα της όσο και όπου μπορούσε, μετατρέπο-
ντας την καμαρούλα τους σε καταφύγιο στοργής και φρο-
ντίδας. Από μικρή ήθελε να μοιάσει στη μητέρα της, την
κυρα-Φωτεινή, που το χαμόγελό της ήταν πηγή ελπίδας
για όλους στο πατρικό της. Η Νόπη ήταν η μεγαλύτε-
ρη από τα εφτά παιδιά του παπα-Πολύκαρπου, που σέ-
βονταν και αγαπούσαν όλοι στο χωριό τους. Δεν της εί-
χε απομείνει, όμως, κανείς. Ούτε μια φωτογραφία τους,
για παρηγοριά.

Τον πρώτο χρόνο ο Ηλίας γύριζε στις γειτονιές μ'
ένα κοντάρι περασμένο στους ώμους και πούλαγε παντό-
φλες. Τις προμηθευόταν σε χαμηλή τιμή, από δυο αδέρ-
φια στο Μοναστηράκι. Με τα λιγοστά του έσοδα συντη-
ρούσε την οικογένειά του, αλλά απέκτησε και τα βασι-
κά εργαλεία για ν' ασχοληθεί με το επάγγελμα που είχε
αγαπήσει από μικρός. Ο Απόστολος Καλίδης, βλέπεις,
ο πατέρας του, ήταν ο πιο ονομαστός τσαγκάρης στο Ρί-
ζο. Κοντά του είχε μάθει όλα τα μυστικά της τέχνης του.

Αγόρασε, λοιπόν, φαλτσέτες, τανάλιες, ψαλίδια και
το απαραίτητο αμόνι για να επισκευάζει παπούτσια. Επι-
σκευάζε και χαμόγελα, όμως, μαζί, αφού οι πελάτες του
ήταν συχνά πιο αναγκασμένοι από εκείνον. Άλλοτε μια

κοπέλα φτωχή που λαχταρούσε δυο βήματα ζεστά στο καταχείμωνο, άλλοτε ένα ορφανό...

Ο Ηλίας δούλευε χωρίς πληρωμή πολλές φορές, μα δεν μετάνιωνε γι' αυτό. Μπορεί να τα έβγαζαν δύσκολα πέρα, από το τραπέζι τους όμως δεν έλειψε ποτέ το ψωμί, ούτε το χαμόγελο από τα χείλη τους. Μοναδική τους έγνοια, η Σοφία τους.

«Άμιν τα πιπέρε τρανίνε», έλεγε η Νόππ. «Ίναν ημέραν φυτεύς ατά και την άλλην καρπίζνε**».*

Μαζί με την κόρη τους, όμως, μεγάλωναν και τα έξοδά τους. Έτσι, ο Ηλίας αποφάσισε να κάνει το επόμενο βήμα. Με ξύλα που περίσσευαν από τις παράγκες τις προσφυγικές, έφτιαξε στην άκρη της αυλίστας τους το εργαστήρι του. Αγόρασε από το παζάρι του Πειραιά μια παλιά γαζωτική μηχανή, που τη βρήκε σε άριστη κατάσταση, προμηθεύτηκε καλαπόδια***, από ένα ζευγάρι στο νούμερο, και βρήκε στο Μοναστηράκι μαύρα δέρματα σεβρά, καλής ποιότητας, και φόδρες κατσικίσειες. Ο δερματέμπορος, μάλιστα, επειδή τον συμπάθησε, του έκανε δώρο τα στάμπα**** για να κόβει τα φόντια*****.

Ξεκίνησε τότε, παράλληλα με τις επισκευές, να φτιάχνει δειλά-δειλά και τα πρώτα του παπούτσια. Αντρικά μόνο. Δυο με τρία ζευγάρια την εβδομάδα και αποκλειστικά κατόπιν παραγγελίας. Γρήγορα όμως έγινε γνωστός, για την ποιότητα και τις τιμές του. Τον βοηθούσε

* Μεγαλώνουν σαν τα πιπέρια.

** Τη μια μέρα τα φυτεύεις και την άλλη καρπίζουν.

*** Ξύλινα ομοιώματα ποδιού που χρησιμοποιούνται για καλούπια.

**** Πατρόν.

***** Το δέρμα στο πάνω μέρος του παπουτσιού.

και η Νόπη όσο μπορούσε. Έστρωνε πατάκια, καθάριζε τα περισσεύματα από την αλευρόκολλα, περνούσε κορδόνια κι ευχαριστούσε τον Θεό που τους φωτίσε και βρήκαν τελικά το δρόμο τους.

Τα παιδικά της χρόνια η Σοφία τα πέρασε ανάμεσα σε σφυριά, καρφιά, φαλτσέτες και παπούτσια. Πολλά παπούτσια. Με μεγάλο νοσοκομείο έμοιαζε το εργαστήρι του μπαμπά της. *Οι ασθενείς* έμεναν ξαπλωμένοι στα ράφια για ώρες, άλλος με μια πληγή μεγάλη στη σόλα, άλλος με το στόμα ανοιχτό, ξεδοντιασμένο, άλλη με σπασμένο τακούνι, με ξηλωμένες τις ραφές της και μύτη φαγωμένη... Και ο πατέρας της, *ο γιατρός, θεράπευε* τον καθένα τους χωριστά, με *εγχειρήσεις* και *φάρμακα* και *ενέσεις τονωτικές*. Πόσο τον θαύμαζε γι' αυτό!

Μαθήτριά ακόμη, στη δεύτερη τάξη του Δημοτικού, του ζήτησε να της φτιάξει γοβάκια με τακούνι, όμοια με εκείνα τα λουστρίνια της θεατρίνας που πηγαινοερχόταν τακτικά. Και ο Ηλίας δεν της χάλασε το χατίρι. Το πιο όμορφο χριστουγεννιάτικο δώρο του κόσμου ήταν για τη Σοφία εκείνο το ζευγάρι! Κόκκινα, γυαλιστερά, με τρία ολόκληρα δάχτυλα τακούνι! Τα χάιδευε, τα φιλούσε, τα μύριζε, τα φορούσε στα χέρια και τα βολτάριζε τάχα πάνω στο ξύλινο τραπέζι της κουζίνας, που ήταν ο *δρόμος*, για ν' ακούει το τακ-τακ. Στα πόδια της δε, έμοιαζαν με στολίδια. Μα δεν τα περπάταγε ποτέ στο χώμα, μόνο πάνω στις κουρελούδες. Δεν ήθελε σε καμία περίπτωση να γδαρθούν οι σόλες τους. Σύντομα, όμως, άρχισαν δυστυχώς να τη στενεύουν. Μεγάλωνε, βλέπεις, και ψήλωνε η Σοφία. Τα γοβάκια εκείνα, ωστόσο, τα είχε πάντα σε περίοπτη θέση στο δωμάτιο και στην καρδιά της.

Ξημέρωσε. Η Σοφία άνοιξε τα μάτια. Τα πινέλα του ήλιου είχανε λες ζωγραφίσει με χρώματα πρωτόγνωρα την κάθε γωνιά του δωματίου της. Τα πράγματα όλα γύρω τής φαίνονταν ανθισμένα, σαν και την ψυχή της.

Έριξε λίγο νερό στο πρόσωπό της, χτένισε τα μαλλιά της και ντύθηκε βιαστικά. Ξεχώρισε το βιβλίο της Χημείας κι ένα σημειωματάριο για τις ασκήσεις. Άνοιξε το παράθυρο. Ένας αέρας φρέσκος μπήκε χαμογελαστός. Προσπέρασε το δαντελένιο κουρτινάκι, ανασήκωσε τη σελίδα στο ημερολόγιο του τοίχου και στάθηκε στον ώμο της.

«Παρασκευή, 18 Οκτωβρίου 1940», μουρμούρισε. «Και τα Χριστούγεννα είναι τόσο κοντά! Πρέπει να μιλήσω στη μητέρα. Εκείνη θα βρει τρόπο να το πει στον πατέρα».

Θα του ερχόταν κάπως ξαφνικό, αλλά θα του έλεγαν πως ο Στέφανος την αγαπούσε πραγματικά και πως σαν δάσκαλος που ήταν, δεν θα της ζητούσε να διακόψει τις σπουδές της ακόμη και μετά το γάμο τους. Αυτό θα ήταν και το σημαντικότερο επιχείρημα για να δώσει από τόσο νωρίς ο Ηλίας σε κάποιον την κόρη του.

«Αγόρι δεν έχω. Έχω, όμως, κόρη και θα την σπουδάσω! Θα γίνει δασκάλα! Θέλω η ζωή της να γίνει καλύτερη. Και γι' αυτό η Σοφία μου θα σπουδάσει, πάει και τελείωσε!» απαντούσε κάθε φορά σε όσους πασκίζανε να τον πείσουν ότι η κόρη του είχε όλα τα προσόντα για να καλοπαντρευτεί και ότι τα γράμματα δεν της ήταν καθόλου απαραίτητα.

Περίμενέ με, θα γυρίσω...

ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

«Η Σοφία... κρατηθείσα από την 7/3/1945 απολύεται σήμερα δύναμι του... Αθήνα, Πέμπτη 12/04/1951». Τρεις μελανές αράδες όλες κι όλες τα ατελείωτα μερόνυχτά της στη φυλακή. Μια σφραγίδα στρογγυλή με υπογραφή πάνω της, τα κλειδιά της ελευθερίας της. Και το μυαλό της γυρίζει πίσω...

28η Οκτωβρίου 1940. Η καμπάνα αρχίζει να χτυπά ασυνήθιστα γρήγορα. Η οικογένεια της Σοφίας εγκλωβίζεται στις Μυρτιές, ένα μικρό χωριό του Κιλκίς, καθώς όλα τα μεταφορικά μέσα επιτάσσονται. Ο πόλεμος ξεσπά, μα η μοίρα της Σοφίας ακολουθεί μελανότερη πορεία. Ο Αφέντης της περιοχής θέλει να την κάνει γυναίκα του και την αρπάζει με τη βία. Σύμμαχό του ο πόλεμος και τα σφραγισμένα από φόβο στόματα των κατοίκων. Έκτοτε, οι βιασμοί και οι ταπεινώσεις είναι οι μόνιμοι επισκέπτες της ζωής της. Εγκλωβισμένη και μόνη, υπομένει τα πάντα. Όμως η Σοφία είναι αγωνίστρια και η ψυχή της δεν μπορεί να δεχτεί κανενός είδους κατακτητή. Μοναδικός της σύμμαχος, η αγάπη. Μια αγάπη κι από το θάνατο πιο δυνατή.

Παλικάρια από όλα τα μέρη της Ελλάδας καταφτάνουν στο μέτωπο για να πολεμήσουν τον κατακτητή. Η αντιστασιακή ομάδα *Εμπρός* αναλαμβάνει δράση στην περιοχή του Κιλκίς. Ανάμεσά τους κι εκείνος... Εικόνες φρίκης και δυστυχίας εκτυλίσσονται μπροστά στα μάτια τους, μα των γενναίων το φρόνημα δεν κάμπεται ποτέ. Η Σοφία κρατά στα χέρια της την τύχη του χωρίς να το γνωρίζει. Όσπου έρχεται η στιγμή που πρέπει να επιλέξει. Οι κρεμάλες στήνονται στην πλατεία του χωριού, τα όπλα είναι έτοιμα να στείλουν τη σφαίρα κατ' ευθείαν στην καρδιά του...

Ο πόνος δεν έχει φωνή. Μια υπόσχεση που γίνεται κραυγή, βγαίνει από τα χείλη της.
«Περίμενέ με, θα γυρίσω...»

ΕΞΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΛ0032
ISBN 978-618-5240-16-5

9 786185 240165